

4. Die Reform der beruflichen Bildung. Berufsbildungsgesetz 2005. – Bonn, Berlin: Bundesministerium für Bildung und Forschung, 2005. – 52 s.

5. Karl Jaspers Die Idee der Universität / Karl Jaspers. – Berlin: Springer, 1980. – S.68.

6. Nezhyya Olga Higher education system in modern Germany: social-philosophical analysis / Olga Nezhyya // Future Human Image. – K., 2015. – №2 (5). – P.164–170.

7. Nezhyya Olga Gegenstand der Philosophie der Bildung / Olga Nezhyya // Austrian Journal of Humanities and Social Sciences, January–February, 2014. – Austrian: Vienna, 2014. – №1. – P.114–118.

8. Steenblok Volker Bildungstradition und Bildungssysteminnovation Zu einer gegenwärtigen Problemlage philosophischer Bildung / Volker Steenblok // Studia Philosophica – Basel: Schwabe AG, Verlag, 2006. – Vol.65/2006. – P.41–69.

9. Weik Elke The emergence of the university: A case study of the founding of the University of Paris from a neo-institutionalist perspective // Management & Organizational History. – 2011. – №6. – P.287–310.

References

1. Vil'gel'm fon Gumbol'dt Pro vnutrishnju ta zovnishnju organizaciju vyshnyh naukovykh zakladiv u Berlini / Vil'gel'm fon Gumbol'dt // Ideja Universytetu: Antologija / uporjad.: M. Zubryc'ka, N. Babaljak, Z. Rybchyns'ka; vidp. red. M. Zubryc'ka. – L'viv, 2002. – S.25–29.

2. N'jumen Dzhon Genri Ideja Universytetu / Dzhon Genri N'jumen // Ideja Universytetu: Antologija / uporjad.: M. Zubryc'ka, N. Babaljak, Z. Rybchyns'ka; vidp. red. M. Zubryc'ka. – L'viv, 2002. – S.37.

3. Svyrydenko D. B. Fenomen virtual'noi' real'nosti jak instyucional'nyj chynnyk informacijnogo suspil'stva / D. B. Svyrydenko // Naukovi zapysky Kyi'vs'kogo universytetu turyzmu, ekonomiky i prava: Zbirnyk naukovykh prac'. Serija: filosof's'ki nauky. – K.: KUTEP, 2010. – S.88–99.

4. Die Reform der beruflichen Bildung. Berufsbildungsgesetz 2005. – Bonn, Berlin: Bundesministerium für Bildung und Forschung, 2005. – 52 s.

5. Karl Jaspers Die Idee der Universität / Karl Jaspers. – Berlin: Springer, 1980. – S.68.

6. Nezhyya Olga Higher education system in modern Germany: social-philosophical analysis / Olga Nezhyya // Future Human Image. – K., 2015. – №2 (5). – P.164–170.

7. Nezhyya Olga Gegenstand der Philosophie der Bildung / Olga Nezhyya // Austrian Journal of Humanities and Social Sciences, January–February, 2014. – Austrian: Vienna, 2014. – №1. – P.114–118.

8. Steenblok Volker Bildungstradition und Bildungssysteminnovation Zu einer gegenwärtigen Problemlage philosophischer Bildung / Volker Steenblok // Studia Philosophica – Basel: Schwabe AG, Verlag, 2006. – Vol.65/2006. – P.41–69.

9. Weik Elke The emergence of the university: A case study of the founding of the University of Paris from a neo-institutionalist perspective // Management & Organizational History. – 2011. – №6. – P.287–310.

Nezhyya O. M., PhD, senior lecturer Department of Modern European Languages, Kyiv National University of Trade and Economics (Ukraine, Kyiv), nezhyva@gmail.com

Higher Education in Germany: basic principle

This paper examines higher education in Germany and its basic principles. In this paper the author shows the main factors which have significant value in promoting democratic education and ways to improve it. The author analyzes the formation and development of the education system in Germany. The author shows that the quality of education and the educational process is improving in the higher education institutions in Germany because the quality of education characterizes not only the result of educational activity of properties specialist – graduates, but also factors of this result, depending on the purpose of education content and methodology, organization and technology. Also, analyzing the literatures the author in the paper shows features of modern higher education in Germany, the center of which is a man-person, who is educated and spiritually rich. It is an ideal of German progressive thought.

Keywords: education, education system, democratization, reform, university.

* * *

УДК 1(371.124:33)

Чжань Сінь,
аспірантка, Національний педагогічний
університет ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

ПЕРСПЕКТИВИ СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ МОДЕЛІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Аналізуються переваги і недоліки присудження системи вищої освіти України до Болонського процесу як основи визначення національних освітніх пріоритетів та напрямів створення модернізованої моделі національної вищої освіти в Україні. Проаналізовано призначення основних етапів розгортання Болонського процесу, переваги входження до нього для пострадянських країн, проблеми шаблонного запровадження європейських стандартів освіти в Україні, а також визначено гармонізацію європейських нормативів освіти з національними як оптимальний шлях створення модернізованої моделі національної вищої освіти європейського зразка.

Однією з найважливіших складових, що визначають успіх Болонського процесу, є забезпечення відповідності нових кваліфікацій потребам і інтересам ринку праці. В сучасних українських умовах надання практичної значущості системі бакалаврату та магістратури залишається ще досить затребуваним, що можна пояснити не лише деякою поспішністю поширення системи бакалаврату на всю систему вищої освіти, зокрема на інженерні, технологічні, педагогічні вузи, але й переважно тим, що вітчизняна економіка не готова працевлаштовувати фахівців з дипломом бакалавра.

Як «примирення» між різними «за» і «проти» залучення до Болонського процесу можна вважати положення про необхідність помірності і зваженого впровадження міжнародних, а по суті, західних освітніх стандартів при збереженні традицій вітчизняної системи освіти в цілому. Для цього слід діяльно і творчо прагнути до ефективної модернізації національної системи вищої освіти в світлі євроінтеграційних перспектив.

Ключові слова: вища освіта України, Болонський процес, модернізована модель вищої освіти в Україні, конкурентоспроможність освіти.

Для уточнення на нових засадах національних освітніх пріоритетів та напрямів створення модернізованої моделі національної вищої освіти європейського зразка, багато країн колишнього СРСР приєдналися до Болонського процесу (в тому числі і Україна, в травні 2005 року). Варто зауважити, що до «болонізації» системи національної вищої освіти сформувалося неоднозначне ставлення: від захвату до нищівної критики, від помірної виваженості і прагматизму до неприйняття її принципів взагалі. І не лише в Україні чи інших пострадянських країнах, але практично в усіх країнах-учасниках цього процесу.

Предісторією Болонського процесу є підписання представниками країн Європи Лісабонської конвенції (1997) про визнання кваліфікацій для системи вищої освіти європейського регіону, прийняття «Великої хартії університетів» (1998) в Болоньї і підписання 25 травня 1998 урядами Франції, Італії, Великобританії, Німеччини «Спільної декларації про гармонізацію архітектури європейської системи вищої освіти» – Сорбоннської декларації. Ключовим у цій декларації було проголошення ідеї, що Європа має стати «Європою знань» і необхідне створення такої загальної системи освіти, яка була б спрямована на полегшення мобільності студентів, а також на розширення можливостей їх працевлаштування [1, с. 135]. Сам Болонський процес на рівні держав було розпочато 19 червня 1999 року у Болоньї підписанням 29-ма міністрами освіти європейських країн декларації, в якій викладено принципи створення «Зони європейської вищої освіти» і проголошено шість цілей, які країни-учасники планували досягти до 2010: 1) утвердження системи прозорих і порівнянних учених ступенів, зокрема за допомогою «Додатка до диплома»; 2) введення системи, що складається з двох основних циклів вищої освіти, 3) впровадження

системи кредитів, схожої з Європейською кредитно–трансферною системою (European Community Course Credit Transfer System – ECTS); 4) сприяння мобільності студентів, викладачів, дослідників та адміністративного персоналу; 5) сприяння європейському співробітництву в забезпеченні якості освіти; 6) сприяння розвитку співпраці між європейськими інституціями вищої освіти, особливо з розробки навчальних планів, схем мобільності та інтегрованих програм навчання і досліджень. Країни–учасниці Болонської декларації узгодили спільні вимоги, критерії та стандарти національних систем вищої освіти і домовилися про створення єдиного Європейського освітнього і наукового простору до 2010 року. В рамках створеного Європейського простору вищої освіти (European Higher Education Area – EHEA) повинні діяти єдині вимоги для визнання дипломів про освіту, працевлаштування та мобільності громадян, що істотно підвищить конкурентоспроможність європейського ринку праці та освітніх послуг [1, с. 136–139; 10]. Отже, Болонська декларація стала фундаментом консолідації європейських країн навколо ідеї створення «зони європейської вищої освіти», визначивши основні принципи, на яких має ґрунтуватися структурування національних систем вищої освіти, що дало б можливість гармонізувати архітектуру системи вищої освіти в Європі.

Наступні етапи пов'язані з поступовим застосуванням принципів Болонського процесу. У комюніке Празького саміту, що відбувся в травні 2001 року за участю представників 33 країн Європи, наголошено на необхідності в подальшому розвитку ще трьох аспектів європейського простору вищої освіти, а саме: 1) здійснення постійного навчання протягом усього життя; 2) підвищення ролі вищих навчальних закладів у процесі мотивованого залучення студентів до навчання в контексті завдань Болонського процесу; 3) сприяння підвищенню привабливості та конкурентоспроможності європейського простору вищої освіти для інших регіонів світу (зокрема, актуалізація транснаціональної освіти) [1, с. 143].

Період до 2002 року дослідники вважають латентним входженням України та інших пострадянських країн (як Росія) в європейський освітній простір [3; 7, с. 487]. У цей час відбувалися певні трансформаційні зрушення в національних системах вищої освіти, наближені до принципів Болонського процесу. Важливим заходом щодо реалізації Україною принципів, закладених в Болонській декларації, стала ратифікація Верховною Радою 3 грудня 1999 Лісабонської конвенції «Про визнання кваліфікацій вищої освіти в Європейському регіоні». У прийнятому 17 січня 2002 Законі України «Про вищу освіту» були закріплені освітньо–кваліфікаційні рівні «молодший спеціаліст», «бакалавр», «спеціаліст», «магістр», змістовне наповнення яких більшою мірою відповідає цілям і принципам Болонського процесу. Остаточне закріплення дворівневого принципу організації вищої освіти (бакалавр та магістр) закріплено у «Законі про вищу освіту» від 1 серпня 2014 року.

Третій етап Болонського процесу почався в Берліні 18–19 вересня 2003 року, де було підписано відповідне комюніке. Принципово новим рішенням Берлінського саміту було поширення загальноєвропейських вимог і

стандартів уже й на докторські ступені. Зазначалося, що в країнах–учасниках Болонського процесу має бути один докторський ступінь – «доктор філософії» у відповідних сферах знань (природничі науки, соціогуманітарні, економічні тощо). Було запропоновано формулу триступеневої освіти, згідно з якою не менше трьох років відведено для отримання ступеня «бакалавр», не менше п'яти – ступеня «магістр» і не менше 8 – наукового ступеня «доктор філософії». Важливо, що освітньо–кваліфікаційні рівні та вчений ступінь розглядають як складові цілісної системи освіти людини. Особливу увагу було приділено необхідності контролю за дотриманням європейських стандартів якості освіти на всіх освітньому просторі. Ці стандарти в Європі розробляє і підтримує відома міжнародна організація «Європейська мережа із забезпечення якості» (European Network Quality Assurance – ENQA). У Берлінському комюніке зазначалося також важливу роль, яку мають відігравати вищі навчальні заклади в процесі реалізації програми навчання протягом усього життя. У документі зазначалося, що європейський простір вищої освіти та європейський простір дослідницької діяльності – дві взаємопов'язані частини спільноти знань. Ця проблема – десятий аспект Болонського процесу [1, с. 147].

Четвертий саміт Болонського процесу відбувся 19–20 травня 2005 року в Бергені. Для національної системи вищої освіти Бергенський саміт є знаковим, тому що на ньому 19 травня 2005 Україна офіційно приєдналася до Болонського процесу. У комюніке Бергенського саміту зазначено, що ключове місце в Болонському процесі належить установам вищої освіти, їх співробітникам та студентам. У документі зазначалося, що вищим навчальним закладам слід «...докласти зусиль для підвищення якості їх діяльності через системне впровадження внутрішніх механізмів контролю якості та їх прямий взаємозв'язок із зовнішніми системами забезпечення якості». Пріоритетним напрямком Бергенського комюніке визначена соціальна спрямованість реформ і забезпечення доступності вищої освіти [14].

Логічним є питання: що отримують пострадянські країни, в тому числі, Україна і Росія, приєднавшись до Болонського процесу, і які перспективи відкриваються перед освітньою спільнотою і суспільством загалом?

По–перше, соціально–економічні та політичні зрушення в пострадянському взагалі і українському суспільстві зокрема, на тлі глобалізаційних викликів часу детермінують необхідність своєчасної модернізації системи вищої освіти. Євроінтеграційні прагнення України обумовлюють необхідність глибокого реформування національної освітньої системи для її розпізнання в європейському просторі.

По–друге, Болонський процес відкриває можливості розвитку інноваційної моделі вищої освіти, яка була б здатна не тільки адекватно реагувати на виклики часу, а й працювати на перспективу, закладаючи основи для соціального прогресу. Входження України в європейський освітній простір прискорює перехід від освітньої моделі індустріального суспільства до моделі освіти суспільства інформаційного.

По–третє, прийняття зручної та зрозумілої градації дипломів, ступенів і кваліфікацій, введення двоступеневої структури вищої освіти, використання єдиної системи кредитних одиниць (ECTS) розширюють

можливості випускників вузів самореалізуватися в професійній області в будь-якій з європейських країн.

По-четверте, важливою є якісна перевага залучення в європейський освітній простір – активна академічна взаємодія людей, вищих навчальних закладів та держав, що забезпечує мобільність студентів, викладачів, дослідників та адміністративного персоналу.

По-п'яте, «болонізація» навчального процесу в українських вишах повинна сприяти студентському самовираженню, що в основному забезпечується золоту тріадою – мобільністю, привабливістю, працевлаштуванням. Працевлаштування випускників – це головне питання для вищих навчальних закладів у всій Європі; це стратегічна мета і індикатор успіхів Болонського процесу в цілому.

По-шосте, конкурентоспроможність фахівця на ринку праці можуть забезпечити тільки висока якість отриманої освіти, постійне самовдосконалення людини і навчання протягом усього життя. Україна, приєднавшись до Болонського процесу, проводить відповідну роботу заради підтримки і розвитку європейських стандартів якості із застосуванням порівняльних критеріїв, механізмів і методів їх оцінки відповідно до вимог ENQA.

По-сьоме, актуальним завданням європейської освіти є обов'язковий тісний контакт навчального процесу і науки у вищих навчальних закладах, необхідність залучення талановитої студентської молоді до науково-дослідницької діяльності, формування наукового потенціалу, «культурного генофонду» в університетському середовищі. Україна, яка має значні напрацювання в цій галузі в попередні роки, повинна активізувати цю діяльність заради відновлення кращих дослідницьких традицій і створення нових наукових шкіл.

Однак, було б помилкою замовчувати або применшувати складність процесу інтеграції в європейський освітній простір. Не слід ідеалізувати і Болонський процес, який має нерівномірний і суперечливий характер і досить гіпотетичні цілі. І приєднання до цього процесу, і неприєднання мають свої переваги і ризики. Так, інтеграція в Європу означає зростання відкритості національної освіти і економіки і потужну конкуренцію з боку вищих навчальних закладів, освітніх установ, організацій і підприємств Європейського Союзу. Що ми отримаємо в кінцевому підсумку за кілька років, сказати доволі складно. У зв'язку з цим доречно навести слова з однієї з публікацій колишнього міністра освіти України В. Кременя: «Навряд чи хто сьогодні зможе спрогнозувати всі кінцеві результати для європейської освіти від реалізації ідей Болонської декларації. Але зрозуміло одне: зволікати, вичікувати і таким чином віддалятися від Європи неприпустимо. Тим більше що більшість досягнень і традицій в освіті кожної країни все одно будуть збережені» [4].

Проблемою, яка потребує нагального вирішення, є диспропорція між ступенем підготовленості системи вищої освіти України до неформального переходу на принципи Болонського процесу та вимогами, на яких він ґрунтується. Саме такий підхід при розгляді процесу входження України в європейське освітнє середовище вважаємо більш конструктивним, ніж пояснення всіх складнощів модернізаційного процесу простим небажанням або інертністю професорсько-викладацького складу (хоча й це певною мірою також є).

В Росії під час соціологічного опитування таким чином відповіли на запитання «Які наслідки входження Росії в Болонський процес вас найбільше турбують?»: з понад 3300 осіб, які відповіли на запитання анкети, розміщеної на сайті Московського державного інституту міжнародних відносин в листопаді 2007 року, лише 23% не переймаються за наслідки приєднання до Болонського процесу, близько 20% побоюються за можливості «витоку мізків», а 24% висловили сумнів, що можливі наслідки приєднання недостатньо досліджені. Крім зазначених, є і інші побоювання: частина респондентів вважають, що ослабне державний контроль над вищою освітою, деякі припускають скорочення фінансування ВНЗ і вважають, що впровадження модульного принципу призведе до скорочення викладацького складу. Серед ймовірних проблем названі можливість зниження якості фундаментальної (природничої) освіти, погіршення умов проведення науково-дослідної роботи, витіснення національної системи освіти на периферію ринку освітніх послуг тощо [7, с. 494; 9].

Привертає увагу побоювання масового відтоку висококваліфікованих професіоналів – «витоку мізків», хоча останнім часом в Україні простежується тенденція не тільки толерантно розглядати цю проблему, але й інтерпретувати її як «природний» процес. На нинішньому етапі інтеграція України в європейський освітній простір лише прискорить еміграційні процеси, оскільки певна частина українських студентів пов'язують свою майбутню професійну діяльність не з Україною, а з європейськими країнами або США. За інших рівних несприятливих умов розвитку сучасного суспільства і в Європі, і в Україні, європейські країни будуть виконувати стратегічне завдання конкурентоспроможності в світі за рахунок імміграції фахівців. Тому в матеріалах міжнародних освітніх організацій неодноразово наголошувалося на необхідності стримувати «витік мізків», оскільки він позбавляє країни, які пережили перехідний період, висококваліфікованих фахівців, які потрібні для прискорення їх соціально-економічного розвитку.

Маємо зазначити, що проблема від'їзду за кордон актуальна не тільки для пострадянських країн, а й для розвинених європейських, зокрема для Німеччини. Так, за даними М. Кампа, щорічно в пошуках кращих для професійної діяльності умов з Німеччини виїжджає близько 120 тис. висококваліфікованих фахівців продуктивного віку [12, с. 25]. Водночас, в Німеччині завдяки цілеспрямованій діяльності в рамках кампанії «Міжнародний маркетинг вищої освіти і науково-дослідної роботи в Німеччині» було створено понад тисячу навчальних програм, успішне завершення яких гарантує німецьким та іноземним студентам здобуття ступеня бакалавра або магістра міжнародного рівня. Про ефективність державної освітньої політики Німеччини свідчить те, що вона займає сьогодні третє місце після США і Великобританії за привабливістю навчання для іноземних студентів.

Підготовка в системі вищої освіти конкурентоспроможного на ринку праці фахівця є стратегічною метою Болонського процесу, реалізація якої передбачає академічну і трудову мобільність студентства для розширення можливостей навчання (або підвищення

освітнього рівня) в різних європейських вузах. З огляду на нинішні реалії глобальної економічної кризи, при якій нагальною проблемою є необхідність розширення спектра професійних компетентностей майбутніх фахівців, виникає ряд логічних, але, на жаль, риторичних запитань про реальну, а не декларативну її реалізацію на українській території. Зокрема, яка частина українського студентства (і з яких спеціальностей) відчує потребу вдосконалювати свою професію за кордоном; чи здатна фінансово ця частина студентів реалізувати можливість навчання в європейських вузів; чи готова нинішня Європа прийняти на навчання українських студентів і на яких умовах; наскільки ймовірна академічна мобільність українського студентства в межах рідної Батьківщини?

В Україні цільового фінансування болонських реформ не було. Фахівці вказують, що «на фінансування болонських реформ в перехідний період країнами-учасницями Болонського процесу, як правило, використовується до 60% бюджету національних міністерств освіти і окремих ВНЗ» [2, с. 103].

Проблеми, пов'язані з нестачею фінансування освітньої галузі та реформацийних заходів в її системі, досить типові і для європейських країн. У 2003 році в одній зі статей журналу «Економіст» зазначалося, що «британські університети переповнені, запущені і деморалізовані, існують вони за рахунок фінансових і інтелектуальних інвестицій попередніх років. Академічні зарплати низькі, рівень викладання примітивний. Подібна ситуація – наслідок нестачі фінансування університетів. Кількість студентів значно зросла, а рівень фінансування як з боку держави, так і з боку приватного сектора залишився на колишньому рівні» [11, с. 15]. Фахівці Асоціації європейських університетів на підставі обстеження 62 університетів в різних країнах Європи прийшли до висновку, що «більшість витрат, пов'язаних з Болонським процесом, навчальні заклади несуть самостійно», який було відтворено в доповіді асоціації в травні 2005 року на Бергенському саміті [8, с. 26].

Ахіллесовою п'ятою вітчизняної освіти залишаються застаріла матеріально-технічна база, брак сучасних технічних засобів і новітніх технологій в більшості вузів. Не вирішено досі питання масової комп'ютеризації навчання.

Одна з проблем реалізації принципів і ідей Болонського процесу – неузгодженість нової структури навчального процесу, яка передбачає збільшення самостійної роботи студента, і реального навантаження викладачів. Нова система навчального процесу, за яким формально зменшується кількість аудиторних годин, має на меті постійний контроль за рівнем підготовки студентів, готовність викладача виступати в ролі тьютора, націленість на «консультаційну присутність». З огляду на збільшення реального навантаження на професорсько-викладацький склад виникає нагальна потреба перегляду співвідношення кількості викладачів і студентів у вузах III–IV рівня акредитації. У кращих університетах світу воно становить: 1 викладач на 2–4 студента, в Московському і Санкт-Петербурзькому державних університетах – 1:4, Колумбійському державному університеті – 1:2, Стенфордському університеті – 2:1. «Економія на викладачах – шлях до кадрового обвалу в

ВНЗ і їхньої інтелектуальної вбогості, що, в свою чергу, зумовлює припинення наступності, погіршення якості підготовки фахівців, зниження концентрації знань у всьому суспільстві» [5, с. 22].

Однією з найважливіших складових, що визначають успіх Болонського процесу, є забезпечення відповідності нових кваліфікацій потребам і інтересам ринку праці. В сучасних українських умовах надання практичної значущості системі бакалаврату та магістратури залишається ще досить затребуваним, що можна пояснити не лише деякою поспішністю поширення системи бакалаврату на всю систему вищої освіти, і інженерні, технологічні, педагогічні вузи, але й переважно тим, що вітчизняна економіка не готова працевлаштовувати фахівців з дипломом бакалавра. Насторожує і те, що навіть в Європі, де Болонський процес діє з 1999 року і має належне соціально-економічне підґрунтя, просування на ринку праці власників нових ступенів є досить проблематичним. До цього привернули увагу Міжнародної організації освіти, яка в своїй політичній заяві з Болонського процесу в лютому 2005 року підкреслила: «Оскільки нові кваліфікації ще не повністю прийняті приватним і громадським сектором роботодавців, профспілки закликають до продовження роботи над впровадженням програми щодо здобуття ступеня бакалавра і магістра» [13].

В останні роки в системі освіти проявляються тенденції – як вітчизняні, так і загальносвітові, – які певною мірою суперечать євроінтеграційному курсу. По-перше, це різке зростання регіональної неоднорідності освіти в Україні і яскраво окреслена регіоналізація в цілому. По-друге, нова парадигма вищої освіти, яка зорієнтована не на кваліфікацію фахівця, а на його компетентність, що ускладнює узгодженість прагматичної спрямованості європейської освіти з курсом на скорочення термінів навчання.

Як «примирення» між різними «за» і «проти» залучення до Болонського процесу можна вважати положення про необхідність помірного і зваженого впровадження міжнародних, а по суті, західних освітніх стандартів і збереження традицій вітчизняної системи освіти в цілому. З огляду на викладене, ми поділяємо точку зору багатьох фахівців на те, що в справі реалізації ідей Болонського процесу повинна домінувати ідея гармонізації, зближення, а не уніфікації [4, с. 6]. Важливо уникнути ситуації, про яку свого часу говорив В. Ключевський: «Велика ідея в поганому середовищі перекинується в низку нісенітниць».

Розуміючи, що принципи Болонського процесу тільки направляють на загальні зміни в освітній сфері, ми повинні прагнути до ефективної модернізації національної системи вищої освіти в світлі євроінтеграційних прагнень.

Свого часу Мераб Мамардашвілі зазначав: щоб бути частиною дійсності, треба виявляти до неї реальний інтерес. А ми зараз тільки на шляху до цієї дійсності (економічно, політично, ментально). І хоча ми вже навчилися користуватися «спільною мовою», однак «пострадянська дійсність» (зокрема, освітня і виховна) поки нетотожні «європейській дійсності», що є об'єктивною реальністю і перешкодою, якими не можна нехтувати в процесі входження системи вищої освіти в розвинене світове освітній простір.

Список використаних джерел

1. Болонський процес: головні принципи входження в європейський простір вищої освіти / В. С. Журавський, М. З. Згуровський. – К.: ІВЦ «Вид-во «Політехніка», 2002. – 200 с.
2. Бражник Е. И. Перспективы развития высшего образования в европейских странах и в России в контексте Болонского процесса // Философский век. Альманах. История университетского образования в России и международные традиции просвещения / Отв. ред. Т. В. Артемьева, М. И. Микешин. – СПб., 2005. – Т.2. – Вып.29. – С.100–113.
3. Корсак К. Мифы про Болонський процес // Дзеркало тижня. – 2005. – №39 (567). – <http://www.dt.ua/3000/3300/51424/>
4. Кремень В. Г. Болонський процес: зближення, а не уніфікація // Дзеркало тижня. – 2003. – №48 (473). – С.15. – <http://www.dt.ua/3000/3300/44521/>
5. Плаксий С. Сверхэксплуатация преподавателей – главная угроза высшей школе и развитию России в XXI в. // Вестник высшей школы. – 2004. – №3. – С.16–22.
6. Поляков М. Болонський процес: зближення, а не уніфікація // Вища освіта України. – 2004. – №2. – С.47–50.
7. Поляков Н. В., Савчук В. С. Классический университет: от идей античности к идеям Болонского процесса. – Д.: Изд-во ДНУ, 2007. – 596 с.
8. Четвертый доклад о тенденциях развития Болонского процесса // Alma mater. – 2005. – №6. – С.26.
9. http://bologna.mgimo.ru/votes.php?vote_id=1.
10. Bologna Declaration. Joint Declaration of the European Ministers of Education Convened in Bologna on the 19th of June 1999. – http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/bologna_declaration.pdf
11. Drowning spires // Economist. – L. – 2003. – Vol.369. – №8352. – P.15–16 // Соц. і гуманит. науки. – 2004. – №3. – С.138–140.
12. Kamp M. Nichts wie weg! / M. Kamp, S. Wettach // Wirtschaftswoche. –Dusseldorf, 2002. – №22. – S.24–29.
13. Policy Statement on the Bologna Process in the «Bergen Round» // Conference «From Bologna to Bergen: A mid-term review from the Academics's point of view». 11–12 February 2005, Brussel. – Brussel, 2005. – 10 p. – <http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna.pdf>.
14. The European Higher Education Area–Achieving the Goals Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bergen, 19–20 May 2005. – http://www.bologna-bergen2005.no/Docs/00–Main_doc/050520_Bergen_Communique.pdf.

References

1. Bolons'kyj proces: golovni pryncypy vhdzhennja v jevropejs'kyj prostir vyshhoj osvity / V. S. Zhuravs'kyj, M. Z. Zgurovs'kyj. – K.: IVC «Vyd-vo «Politehnika», 2002. – 200 s.
2. Brazhnik E. I. Perspektivy razvitiya vysshego obrazovaniya v evropejskikh stranah i v Rossii v kontekste Bolonskogo processa // Filozofskij vek. Al'manah. Istorija universitetskogo obrazovaniya v Rossii i mezhdunarodnye tradicii prosvshheniya / Otv. red. T. V. Artem'eva, M. I. Mikeshin. – SPb., 2005. – T.2. – Vyp.29. – S.100–113.
3. Korsak K. Mify pro Bolons'kyj proces // Dzerkalo tyzhnja. – 2005. – №39 (567). – <http://www.dt.ua/3000/3300/51424/>
4. Kremen' V. G. Bolons'kyj proces: zblzyzhennja, a ne unifikacija // Dzerkalo tyzhnja. – 2003. – №48 (473). – S.15. – <http://www.dt.ua/3000/3300/44521/>
5. Plaksij S. Sverhjekspluatacija prepodavatelej – glavnaja ugroza vysshej shkole i razvitiyu Rossii v XXI v. // Vestnik vysshej shkoly. – 2004. – №3. – S.16–22.
6. Poljakov M. Bolons'kyj proces: zblzyzhennja, a ne unifikacija // Vyshha osvita Ukrai'ny. – 2004. – №2. – S.47–50.
7. Poljakov N. V., Savchuk V. S. Klassicheskij universitet: ot idej antichnosti k idejam Bolonskogo processa. – D.: Izd-vo DNU, 2007. – 596 s.
8. Chetvertyj doklad o tendencijah razvitiya Bolonskogo processa // Alma mater. – 2005. – №6. – S.26.
9. http://bologna.mgimo.ru/votes.php?vote_id=1.
10. Bologna Declaration. Joint Declaration of the European Ministers of Education Convened in Bologna on the 19th of June 1999. – http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/bologna_declaration.pdf
11. Drowning spires // Economist. – L. – 2003. – Vol.369. – №8352. – P.15–16 // Soc. i humanit. nauki. – 2004. – №3. – S.138–140.

12. Kamp M. Nichts wie weg! / M. Kamp, S. Wettach // Wirtschaftswoche. –Dusseldorf, 2002. – №22. – S.24–29.

13. Policy Statement on the Bologna Process in the «Bergen Round» // Conference «From Bologna to Bergen: A mid-term review from the Academics's point of view». 11–12 February 2005, Brussel. – Brussel, 2005. – 10 p. – <http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna.pdf>.

14. The European Higher Education Area–Achieving the Goals Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bergen, 19–20 May 2005. – http://www.bologna-bergen2005.no/Docs/00–Main_doc/050520_Bergen_Communique.pdf.

Zhang Xin, aspirant of National pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

The prospects for a new model of higher education in modern Ukraine

The paper analyzes the advantages and disadvantages of Ukraine higher education system accession to the Bologna process as the basis of determining the national educational priorities and create a modernized national model of higher education in Ukraine. It is analyzed the main stages deployment purpose of the Bologna process, the benefits of entering to it for the post-Soviet countries, the problem of boilerplate introduction of European standards of education in Ukraine, and also the harmonization of European standards with national education as the best way to create a modernized model of national Higher Education European standard.

One of the major components that determine the success of the Bologna process is to ensure that new qualifications needs and interests of the labor market. In modern Ukrainian conditions the providing of practical relevance to the undergraduate and graduate systems remains quite popular, which can be attributed not only to a certain haste distribution systems undergraduate to the entire system of higher education, especially to engineering, technological, educational institutes, but mainly the fact that the domestic economy is not ready to employ professionals with bachelor's degree.

As a «reconciliation» between «for» and «against» of involvement in the Bologna process can be considered a provision on the need of moderate and balanced implementation of international and essentially Western educational standards and preserve the traditions of the national education system as a whole. That is why important to strive so creatively and actively for effective modernization of national higher education system in the light of the European integration prospects.

Keywords: higher education in Ukraine, Bologna, upgraded model of higher education in Ukraine, competitive education.

* * *

УДК 821/29. Литературоведение

Гасымова А. М.,
диссертант, Институт Фольклора
Азербайджанской Национальной Академии Наук
(Азербайджан), pnaida@mail.ru

ДАСТАНЫ ПРО ГАЧАГОВ И ТРАДИЦИИ СОЗДАНИЯ ГЕРОИЧЕСКИХ ДАСТАНОВ

Автор показывает, каким образом созданы азербайджанские героические дастаны, а также дастан Гачаг Наби и приходит к такому выводу, что дастаны про гачагов, древние тюркские дастаны, эпос «Кер-оглу и дастаны» были созданы из стихов, песней и преданий, посвящённых героям.

В статье также проводится сравнение исторических корней агузов, создавших дастан «Гачаг Наби». Автор приходит к выводу о том, что в агузовское творчество входят некоторые элементы древнего гам-шамана и искусства озан. Сравниваются формы и объёмы дастана «Гачаг Наби» с древнетюркскими дастанами. Также затрагиваются причины смены эпоса на дастан и факторы, ослабляющие процесс создания эпоса в современном мире.

Ключевые слова: Гачаг Наби, гачаговские дастаны, песни про гачагов, древние тюркские дастаны.

(статья друкється мовою оригіналу)

Творчество дастана – одна из достаточно изучаемых тем в литературе. История развития дастана корнями уходит глубоко в историю. Хотя они и были созданы в разное время, процесс их создания в современном мире схож с тюркскими героическими дастанами.

По мнению профессора Паша Эфендиева, народный герой «Кер-оглу» за свою храбрость нашел призвание в народе, которую он проявлял в борьбе с врагами народа.